

במערכה

בשולי תמרונים תשט"ו

(שילוב קסעים מדברי אלוף י. רבין בשיחת מפקדים)

התאמנותן של יחידות צה"ל בתמרונים שנת תשט"ו פותחת דף חדש בדרכי התרגול של עוצבות (הגייסות והמפקדות גם-יחד) — תרגיל חד-צדדי מבוקר. דרך זו לתרגול יחידות ועוצבות טעונה הסבר מפורט. אשר לא יתכן במסגרת שיחה ומתן-רשמים*, אולם אפשר כבר לציין את הרושם הכללי מן הנסיונות הראשונים בה, שנערכו השנה. רושם זה הנו חיובי; ויש להניח כי תרגיל חד-צדדי מבוקר יתקבל כאחת מצורות-היסוד לתרגול יחידות ועוצבות בצה"ל. כמובן, יהיה צורך במספר תיקונים ובשכלולים רבים — ונסיון השנה הזאת יאפשר לבחון את הטעון תיקון ולהנהיג את השינויים הדרושים.

*

נמצא כי התרגיל המבוקר מאפשר יותר מהתמרון הוד-צדדי את השגת המטרות בתחום אימון מכון ותכליתי של גייסות בנושאים ומשימות שסומנו-מראש. כמובן שהשגת תכלית זו עולה לעתים במאמץ מסוים למנהלת-התרגיל, שעליה ליצור את התנאים אשר יוליכו, "כמאליהן", את היחידות אל המקומות הרצויים ויעמידו אותן במצבים הנדרשים, בהם אפשר יהיה להיזקק במידת יכולתם של הגייסות והמפקדות לעמוד במשימה מאתו סוג שנכלל מראש בתכנון התרגיל. ה"טכניקה" של תכנון כזה, אשר יתאים לאפשרויות התרגיל, ושל הכונה כזאת ע"י מנהלת התרגיל, שתהלוך את תכליות התכנון הנ"ל — ודאי שזקוקה עוד לשכלול מסוים, הן במוסדות המתכננים את התרגילים והן במנהלות-התרגילים. שכלול זה יבוא ללא-ספק עם הצטברות הנסיון בתחום חדש זה. ויש להניח כי הדבר יורגש בתרגילי השנה הבאה, ואולי אף בתרגילים המסיימים של שנה זאת.

*

אם-כי יתכן שבמסגרת תרגיל מבוקר חד-צדדי ניתן יותר לאמן את הגייסות, על יחידות-המשנה שלהן, מכפי שזה נתאפשר בתמרונים הוד-צדדיים בשנים שמאחורינו — מצויות מגבלות לאימון כזה אף בתרגילים מן הסוג החדש (חדש — לגבי צה"ל) שבהם הוחל השנה. על אחדות

(*) באחת התוכניות הקרובות של "מערכות" עומדת להופיע הצגתה המפורטת של שיטת תרגול זו. — המעיר.

ממגבלות אלו יהיה קשה להתגבר, ואת האימון בשטחים אלה יהיה הכרח לקיים במסגרות של אימון-יחידות רגיל. אחת הדוגמאות לכך הוא ענין כיבוש-בפועל של היעד, והקרב על היעד. לעומת זאת, לגבי כמה שטחי-אימון עשוי תרגיל חד-צדדי להיות בגדר המבחן-המסויים, לאימון הראשוני והמכין, אשר נעשה בשטחים אלה במהלך האימונים הרגילים. ברור מאליו הוא, כי מסע-טקטי (כולל מסע-לילה), בחינת כושר-המאמץ-והסיקולת, חדירה דרך אזורי-מכשולים, התחפרות חפוזה בשדה, התקנת מוצבים וכל הדרוש בשביל רשת הפיקוד והשליטה, הכשרת דרכים, ועוד שורה של שטחי אימון ומשימות — יהלמו בתכלית את אפשרויותיו של תרגיל חד-צדדי ואת מטרותיו.

*

ניתן לומר כי תרגול העוצבה בתור שכזה הוא המהות, אולי, את עיקר הלקח והתועלת שבתרגילים מן הסוג האמור. כאן נבחן נוהלי-הקרב, כפי שהוא מקיים ע"י מפקדת העוצבה ומתגשם ע"י הדרגים הכפופים לה; מתבררת מידת יעילותן של התזוזות, והתנאים הדרושים בשביל ביצוען; מודגמת, הן לעוצבה עצמה ויחידותיה והן לאלה העוקבים אחרי הפועתה בתרגיל, יכולתה בביצוע שלבי הכינוס, ההערכות, התכנון-למבצעים, וניהול הקרב.

*

מסגה היא להרבות מדי בהצגת „נושאים לבחינה“ בתרגיל שכזה. מספר הנושאים העומדים להבחן צריך להיות מצומצם ביותר — ואולי, וביחוד כשהמדובר הוא בחטיבות-מילואים, יתכן אפילו תרגיל שאין בו, לכאורה, נושא-לבחינה כלל; כי עלי-כן, בעצם, אותם נושאים שמפרטים אותם בשעת קביעת המסגרת והתכנית לתרגיל, הנם יותר בגדר נקודות-מוקד לתרגול, מאשר סוגיות המוצגות לבחינה על-מנת שצה"ל יסיק מכך מסקנות לגבי אורחי-פעולתן. אולם בכל תרגיל ותרגיל נבחנים ממילא, אף כשלא צוין הדבר ברשימת הנושאים-לבחינה, הגופים המתורגלים, בין שאלה הם יחידות-הגייסות גופן, ובין אם אלו הן המפקדות. במקרים כאלה יתכן אולי לומר כי הנושא המובלט בתרגיל „נבחן“ בו לא כ"כ לגופו-הוא כאשר מבחינת האפשרות להגשימו, בהתחשב ברמת היכולת של העוצבות כפי-שהן.

שונה, כמובן, המצב לגבי יחידות סדירות, שאת תרגיליהן ניתן לקיים הרבה יותר במסגרת „תנאי מעבדה“, לבדיקת הכדאיות והתכליתיות של דרכי-פעולה מסוימים ל„גופם“.

*

התרשמות מעודדת היא נכונות-המאמץ וכושר-המאמץ של הגייסות (ויש להדגיש במיוחד — של גייסות-המילואים) אשר תורגלו עד כה השנה. בתנאים אובייקטיביים ותנאי האקלים הנתונים, היו הישגי-המסע וההתמדה של החיילים למעלה ממה שניתן היה להעריך מראש לפי „אומדן ממוצע“. דבר זה, כמובן, מחייב בירת-שאת לתכנן ככה את התרגילים לעתיד, שאפשר יהיה להפיק את התועלת המכסימלית מרמת-נכונות זו. כמובן שהכונה כאן יותר להישגים בתפעול הטקטי של גייסות מאשר ל„הישגי-סבילות“ בתור שכאלה. עם זאת, יתכן מאוד שהארכת משך-התרגיל האפקטיבי ביום או יומיים (במידה שהדבר ניתן במסגרת אפשרויותינו, שהנה מוגבלת בתנאים שלנו, וביחוד בחטיבות המילואים) היתה נותנת בכך הזדמנות לבדיקה מציאותית יותר של „אורך-הנשימה“ של הגייסות והמפקדות גם-יחד. הדבר היה מצריך, למשל, התנסות

בסידורים מעשיים לבעית קצינים מבצעיים במטות, כאשר להתחלפות, תורניות וכיו"ב, אל מעבר למספר הימים המצומצם בו מסוגל אדם להתמיד ולפעול תוך "חטיפת" רגעי-שינה ספורים בלבד.

אכן, אם גם רצוי הדבר, אין הוא בגדר גזירה לגבי מידת-כדאיותו של תרגיל, אשר נתגלה ככדאי אף בתחומי-הזמן בהם נערך עד כה.

*

בשביל אחדים מהענפים והשירותים שבצה"ל, אך גם בשביל מפקדי היחידות ה"כלליות" — עשוי התרגיל, באם יוקפד בניחולו, ובדרישות מקבצתיו, לשמש המבחן המציאותי-פחות-ארי יותר היחיד-כמעט המתאפשר להם בימי שלום בשטחי-הפעולה המיוחדים-להם. כך, למשל, הדבר לגבי צדדים אחדים שבעבודת השירות-הרפואי, וביחוד מציאותי לגבי שירות זה המבחן בנוגע לפינוי פצועים, טלטלתם, וריכוסם, אכן, מבלי שמפקד היחידה ה"נפגעת" יהיה עצמו שותף מתמיד ופעיל בענינים אלה לאנשי השירות-הרפואי, לא תושג לא אירת-המציאות ולא הרמה הרצויה של ביצוע משימה זו.

וכאן, כמובן, מגיעים אנו אל בעית החובלה בתרגיל, והשימוש בה, ככל שהשימוש בתובלה יהיה מותנה אצל המפקד במניעים ושיקולים "תמרוניים", הנובעים מרצונו להוכיח הישג מכסימלי של יחידתו בניחול "קרב" ובביצוע משימות-טקטיות — תהיה מציאותית פחות דאגתו לפצועים, (כל זמן שהנם "פצועים" במרכאות), ועם זאת ירד ערכו האוביקטיבי של המבחן בתרגיל. דבר זה חל, כמובן, גם על כמה וכמה שטחים וגילויים אחרים בתרגילים החד-צדדיים, כפי שראינום עד כה (אם-כי במידה פחותה אולי מבתמרוניים דו-צדדיים) — ואחד התפקידים הקרובים הוא השתחררות המפקדים מחרדת-יתר זו להישג תמרוני-גרידא, והגברת ההשגחה עליהם ועל היחידות, במגמה להגשמה מציאותית של הנדרש מיחידה העומדת בפני מבצע נתון — "כאילו היה זה קרב ממש".

במערכות חיל-רגלים

במעגל הראשון של „מערכות חיל-הרגלים“ הוצגו סוגיות יסוד בהכשרת החיל הרגלי — טיפוחו של הלוחם, ודרכי הכשרת המפקד הנמוך (במאמריהם של אלוף/מ י. זאלאן וס/אלוף מ. פילבסקי), חימושו וכלי נשקו מהווים, כידוע, את היסוד האחר באורגניזם של חיל-הרגלים. כן, בשביל להבין כיאות צד זה במהותו המתפתחת, והמסתגלת לתנאי התקופות השונות, של חיל-הרגלים, כחיל-המסד שבכל צבא, מן ההכרח לרכוש מושג מה על מהלך התפתחותו הכללית של חיל-הרגלים בדור הצבאי האחרון, ומגמות התפתחותו לקראת העתיד הקרוב. רק לאחר זאת אפשר יהיה לשקוע בסוגיות כלי הנשק הקונקרטיים שבסוגי חימושו המסתעף של רגלי בן-ימינו, ובפרשות הכשרה, האימון — והחינוך — המתונות בתעודתו הכללית של חיל-הרגלים ובתכונותיהם ותביעותיהם של אותם כלי הנשק אשר בלעדיהם אינו יכול עוד, כיום, למלא בפועל את תעודתו.

במקום התחלה „מימי בראשית“ ינתנו ב„מעגל“ שבחברת זו שני מאמרים המציגים עניינים ושאלות הקשורים קשר מהודק בצרכי היום הזה. האחד, פרייצטו של קצין גרמני לשעבר, סוקר את התמורות והלבטים של חיל רגלים חדיש בתקופת מלחמת-העולם (ובמסגרת מסיבות-שלום ומלחמות „מקומיות“ — בשנים שלאחריה) על רקע קונקרטי של צבא מסוים אחד — במקרה זה הצבא הגרמני. המתברר מנסה להסיק את המסקנות לגבי הגורש בשביל תקנת בעיותיו הקיימות של חיל-הרגלים ולשיפור כוחו הלוחם, בתנאיה של מלחמה כפי שנתגלתה לנו בדורות-התפתחות אחרון זה, וביחוד בשלבי המאחרים יותר. המאמר השני, מאת גנרל ומאמן אמריקאי, מנתח בראש-ראשונה את המסקנות האחרונות מלקח מלחמת קוריאה, מצד אחד, ואת הצפוי לחיל-הרגלים והעלול להורש ממנו במסגרת מלחמה בה יצטרך להביא בחשבון גם את אפשרות הפעלתם של כלי-נשק אטומיים. הוא משרטט קיום מסוימים לזמנתו המציאותית של „חיל-הרגלים של המחר“ שאת התכונה לקראתו מנסים לעצב בכחלי מרכזי האימון ובתי הספר של צבא ארצות-הברית.

בצירופם מסמנים שני המאמרים „פרוודור“ מתשבה מסוים: — מן ההווה המושתת על נסיונות האתמול-הקרוב, אל התחזית, הגישישים המעשיים והניפוש-הדרך לקראת עיצוב דמותו של חיל-הרגלים ליום המחר.

התנאים האובייקטיביים בהם פועלים הצבאות הגדולים שבעולם — שונים תכלית-שינוי מאלה של צבאנו אנו. אולם מפתיע הדבר עד כמה מגמות-התפתחות מרכזיות אחדות, בכוחות לוחמים של זמננו זה, מסתמנות לאורכו של נתיב מסוים: והצעדים, השינויים והתיקונים אשר במקום אחד הם נובעים מדאגה בלתי-אמצעית לאפשרויותיה של לחמה אטומית נרמזים במקום אחר כתוצאה מיחסי כוחות נתונים, מגורמי מרחק — זמן — צפיפות — קצב תנועה או מצויינים אסטרטגיים ואופרטיביים מיוחדים לאותו עם ולאותו צבא. על כל פנים, עם כל השוני הרב והעצום בתנאים — מפתיע הוא הלקח המציאותי והמעשי אשר ניתן להסיקו אף לגבי מדינות לא גדולות מתורת-הצבא המתפתחת של ענקי-עולם. יתכן כי יותר מאשר בכל ענף צבאי אחר, אמורים דברים אלה דווקא בחיל-הרגלים.